

Бојана Н. Томић*

(Институт за српски језик САНУ, Београд)

НОВЕ РЕЧИ У СЛОВЕНСКИМ ЈЕЗИЦИМА НА ДРУШТВЕНИМ МЕДИЈИМА – ЛЕКСИКА ПАРФИМЕРСТВА**

Новоречје, 2024, бр. 11

У раду се анализира лексика прикупљена у неколико група на друштвеној мрежи Фејсбук, а која се најшире може довести у везу са парфемима – лексика парфимерства. Већина прикупљених лексема карактеристична је само за анализирани дискурс и неће се употребити у свакодневном језику. Грађу углавном чине позајмљенице, махом полуадаптиране, или се јављају нова значења већ постојећих речи у српском језику.

Кључне речи: парфем, позајмљенице, адаптација позајмљеница, неологизми, неосемија, језик друштвених мрежа.

1. Предмет овог рада биће лексика која се употребљава у вези са парфемима. Тема се одређује овако широко јер нису у питању само лексеме којима се именују и описују парфем, већ и лексика која се тиче куповине, паковања и испробавања парфема. Корпус је ексцерпиран из неколиких група на друштвеној мрежи Фејсбук (Парфемски базар, Парфем центар, Парфемска дружина – Парфемичари, Сплитоманиа), где се дискутује о парфемима. Уочено је да постоје лексеме које се јављају само у овом специфичном дискурсу, али да су и неке рече из општег лексичког фонда прошириле своја значења тако да се односе на парфеме и парфимерство. Већина речи које су сакупљене су неологизми који се јављају само у овом дискурсу, али има и лексема позајмљених из терминологија моде, уметности, винарства итд. (исп. Дима 2021: 47). Такође, у овом дискурсу јављају

* bojana.mojasilovic@gmail.com; ORCID: 0000-0001-9586-9881.

** Овај рад финансирао је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије према Уговору број 451-03-66/2024-03/200174 који је склопљен са Институтом за српски језик САНУ.

се и уобичајене речи, обично придеви, којима се описују парфеми а који су се усталили у тим описима и које ћемо само набројати на одговарајућим местима.

1.1. Грађа коју смо прикупили је разнолика. Прво, велики број примера пронађен је у оквиру огласа објављених у овим групама. Све оно што се објављује у овим групама није подложно никаквој цензури, као ни редакторским, лекторским интервенцијама, оно што се објављује углавном одликује одсуство интерпункцијских знакова, непоштовање правописних норми, а у случају употребе латиничког писма коришћење слова без дијакритичких знакова (исп. Милосављевић-Тодоровић, Спасојевић 2012: 250). Такође, често је писање оригиналних, страних облика лексема које анализирамо. Разлог томе видимо управо у томе што их говорници вероватно осећају као нове, стране или непознате, али потребне да би се именovalo оно о чему се говори (пише).

1.2. Примере ћемо преносити према оригиналној графици и интерпункцији. Ваља напоменути да су необични облици имена парфема у огласима последица маштовитости оглашивача, који на тај начин покушава да заобиђе све строжа правила мреже Фејсбук, према којима није дозвољена продаја познатих брендова. Ова правила су у почетку као прву последицу имала чешће коришћење ћирилице и транскрибованих назива, а када ни то није могло да завара софтвер за контролу, аутори су почели да користе симболе уместо слова, преводе назива и слично. Ове промене нису утицале на наш корпус, будући да се тичу имена брендова и парфема, а они нису укључени у наше истраживање.

2. Корпус који анализирамо углавном чине позајмљенице, а забележено је и неколико хибрида, у којима је мотивна реч страног порекла а суфикс домаћи. Такви су углавном глаголи (*декантовати*, *сплитовати*, *пресплитовати*), док је за неке именице карактеристично да се паралелно јављају и њихове преведенице (*семпл* и *проба*). Неки придеви су непроменљиви (*ниши*), а неке именице имају и атрибутивну функцију (*рефил* боца). Већина ових позајмљеница адаптира се на основу изговора и изазива правописне недоумице код корисника (нпр. *блајнд-бај*).

Зашто прикупљну лексику посматрамо као неологизме? У овом значењу нису забележене у постојећим речницима, јавиле су се у последње време, функционалност им је ограничена на специфичан дискурс. Само неке од њих би потенцијално могле постати део општег лексичког фонда (нпр. *силаж*). Специјализована употреба ових лексема ограничена је тако да поприма одлике социолекта. Према Драгићевић 2020 већина неологизма јесу ауторски експресивни окационализми; међутим, грађу коју анализирамо чини лексика која је позната одређеном кругу људи (највећа од

ових група има преко 40000 чланова). Лексичко поље које се односи на парфеме садржи јединице за чије је разумевање неопходан екстралингвистички приступ (исп. Дима 2021: 46) па ћемо у раду искористити знања и информације добијене у анализираним групама.

Будући да до сада није било систематичног представљања лексике парфимерства, у наредним пасусима биће побројане и објашњене ове лексеме и илустроване примерима из грађе. У случају да је нека од тих лексема потврђена у неком од постојећих речника, то ће бити назначено.

3. Парфем се у Речнику српскохрватског књижевног и народног језика (РСАНУ) дефинише као:

па̀рфе́м, -ёма м (фр. *parfum*) *лако испарљива течност угодног мириса која се употребљава у козметици; мирис уопште.*

У овој дефиницији није наглашено, али овом именицом се означавају и садржај и садрживач, будући да се често може чути да неко има два, пет или педесет парфема. Такође, из ове дефиниције може да се наслути да се свака мирисна течност коју користимо да бисмо лепо мирисали назива парфем. Међутим, у парфемском свету, у зависности од тога колику концентрацију мирисних уља садржи, постоји неколико категорија: екстракт, парфем, парфемска вода, тоалетна вода, колоњска вода. Ова категоризација се у свакодневном говору ретко примењује, и лексема *парфем* се употребљава као хипероним за ове појмове. У тој функцији ћемо је користити и у овом раду.

4. Почећемо од поделе парфема на *дизајнере*, *дизајнерце*, *дизајнерске парфеме* и *ниш парфеме*. *Ниш* је непроменљиви придев² настао од француског *niche* и односи се на висококвалитетне парфеме, који се купују у посебним парфимеријама, доступни су у ограниченим количинама, за њих се користе уникатни и ретки састојци, па је и цена ове врсте парфема виша од дизајнерских. У овом значењу и облику то је нова реч у српском језику, али бисмо могли направити везу са лексемом *ниша* у значењу 'одвојене, мање просторије', која постоји у терминологији архитектуре. *Дизајнерски парфеме* део су асортимана познатих модних кућа, које се баве и другим сегментима моде, не само парфимерством, а могу се купити не само у парфимеријама већ и у дрогеријама:

² Одлучили смо да дефинишемо *ниш* као придев; већина ексцерпираних примера потврђује да се обично јавља уз именицу (парфем) и то у непроменљивом облику. Међутим, забележили смо и примере где се употребљава самостално, у функцији именице. Остављамо могућност да је током адаптације ова реч успела да се осамостали и добије и именичку функцију. За дефинитивну процену којој врсти речи припада лексема *ниш*, било би неопходно посебно истраживање.

Najbolje Vam je da nadjete nekoga ko ima veliku kolekciju **dizajnera** i probate svega po 2ml i kupite sta Vam se sviđi pa kasnije opet nekoga ko ima veliku kolekciju **nichea**³

Jedna kolekcija ljubitelja **dizajnerskih parfema**.

Meni trenutno br1 ženski **dizajnerac**.

Kenzo edp (2022)... vrhunski **dizajnerac**...projekcija,aura...ma svee-ee...preporuka i komotno može blind buy

Glavni prodavci na grupi jednom mesečno dobijaju liste (excel tabela u kojoj je navedena cela ponuda sa cenama) sa **niche** parfemima (preko 4000 parfema, liste nisu uvek iste) koje nam dostavljaju i sa kojih se poručuje željeno.

Ne patim od toga da bude **niche**, nego bih voleo da parfem duže traje i da ima bolju auru...

Da li ste iznenadjeni sa izborom pobednika za najbolji **niche** parfem 2023. godine?

Menjao bih sledeće parfeme isključivo za **NICHE** ostatke ili pune bocice.

У РСАНУ нема одредница *дизајн*, *дизајнирати*; тек Речник српског језика (РСЈ) бележи значење 'уметник, технолог који се бави дизајном, који пројектује и естетски обликује индустријске производе широке потрошње'. Лексеме из овог гнезда јављају се и у лексици моде (исп. Настановић 2009: 209). У нашем корпусу значење је померено на 'производ који праве дизајнери', док је универбизацијом од *дизајнерски парфем* добијено *дизајнерац*.

5. Када говоримо о парфемима веома је важна амбалажа у којој се налазе. Парфем се пакује у *бочице* различите милилитраже. Уколико је у питању бочица која служи да се купац упозна са мирисом и испроба га, оваква бочица се назива *тестер*⁴ тј. овакав парфем има *тестер паковање*. Треба имати у виду да се у продавницама парфем у оваквим амбалажама не могу продавати, али да се у парфемским круговима често продају, јер је цена нижа, због непотпуне амбалаже. Наиме, ови парфем не мају чеп и пакују се у једноставне картонске кутије, које се разликују од оних које представљају комерцијално паковање парфема. У грађи смо наишли на синтагму *фул презентација*⁵, којом се именује комплетно паковање једног парфема, дакле бочица са чепом и кутијом, понекад и целофаном. Често се среће и синтагма у *целофану*, чиме се означавају неначета, неотворена паковања. У продаји коришћених парфема ова фул презентација може да подигне цену артикулу:

³ Примери ће бити доследно преношени.

⁴ Лексема потврђена у овом значењу у Прћић и др. 2021: 'пробни узорак парфема или шминке који се бесплатно може испробати у продавници пре куповине самог производа'; Оташевић 2022.

⁵ Исп. *фул* у Прћић и др. 2021.

Figment **tester**, ne znam koliko ima i zbog loših iskustava ne bih vam lupio neki broj mililitara.

Tester varijante sve po 100 ml .

U pitanju je **tester** koji ce biti uzet od Danka po ceni od 185e za 100ml

Ful prezentacija, kupljen prosle godine, jednom prsnut, sazeo,

Ful prezentacija sa drvenom kutijom

MFK Aqua Universalis Forte 60/70, **full prezentacija**, vintage, uzet 2016. god pre bilo kakve reformulacije.

Laura Biagotti VENEZIA 75ml - nov, **u celofanu**, nekorišćen.

6. На кутији и бочици сваког (новијег) парфема налази се податак у виду кода састављеног од слова и бројева. Овај код се у корпусу јавља у облицима: *беч код*, batch code или скраћено *беч*. Помоћу њега могуће је утврдити које године је парфем направљен, будући да се информација о датуму производње најчешће изоставља са паковања. Претрагом на интернету (постоје сајтови за проверавање рока трајања козметике) добија се податак о старости тог парфема. Овде би се могла повући паралела са бербом у винарству. Наиме, код неких парфема, говори се о квалитету одређеног беча у односу на неки други, и обрнуто – да је неки беч слабији или лошији од других:

Potrebna mi je pomoc oko formiranja cene za pradu amber 100ml u celofanu, **bec kod** 93161 (godina 2019.). Koliko вреди?

LALIK l'insoumis **Beč** 2016.

PRODAJEM-MENJAM Cedrat Boise Mancera **bec kod** 20H237B, cep na odvrtnje.

Vialica koju sam prethodno imao drugačije je mirisala, probao da učitam **bač kod** ali bez uspeha, molim za stručno mišljenje.

Ћ oba su noviji **batch-evi**, tako da ni te priče oko toga da samo prve serije valjaju nisu pile vodu.

Можемо направити паралелу са постојећом, већ усвојеном речју *бар-код*⁶, те би и ову реч требало писати као полусложеницу: *беч-код*.

7. У зависности од тога како се парфем наноси, бочице могу имати *спрејер*⁷ помоћу ког се парфем прска, или пак могу бити *сплеш бочице*. Лексемом *сплеш* именују се бочице на навртањ којима се корисник благо залије да би се намирисао. Овакве бочице нису много популарне, јер из њих парфем најлакше изветри или промени своје мирисне ноте, и углавном се јављају код старијих парфема. С друге стране, постоје и *рефил*⁸ бочице, из којих би парфем требало преточити у другу бочицу са спрејером,

⁶ Исп. Васић и др. 2018. s. v. *бар-код*.

⁷ Потврђен у Оташевић 2022.

⁸ Исп. *рефилер* у Прћић и др. 2021.

обично планирану од стране произвођача. Такав парфем се такође може назвати *рефил*:

Parfem koji izadje je nepromenjenog mirisa, samo sam **sprejer** ima cudan miris.

Drugari, treba mi savet: Šta da radim kada mi crkne **sprejer**, a imam još boga oca parfema u boci?

Neće da funkcioniše **sprejer**, šta da radim u ovom slučaju?

Vintage Laura Biagiotti Roma Uomo 45/75ml **spleš** - 3500din

Vintage Paco Rabanne Eau de Sport (izuzetno redak, iako **spleš** savršeno očuvan) 70/250ml - 3500din

Да ли неко има на продају **рефил** бочицу од 30 милилитара за Terre D'Hermes било која милилитража, најпожељније празну?

Može mala pomoć... kako se presipa parfem iz ove **refil** boce?

Moze tester, ostatak, **refil** sta god imate nudite.

И у овим примерима уочавамо појаву да се дате позајмљенице (англицизми), у зависности од положаја у реченици, могу посматрати и као придеви и као именице: уколико стоје испред друге именице, имаће атрибутивну улогу, у осталим случајевима именичку (исп. Тиртова 2017: 286–287).

8. Често се приликом куповине парфема у парфимерији на поклон добијају *фабрички семплићи*, или *семплови*⁹ (од енглеског sample), *узорци мириса*, намењени за испробавање и рекламирање производа. Њих производи бренд који се на тај начин рекламира. Да би се испробао неки парфем за који не можемо да набавимо *фабричку пробу*, *фабричку пробицу*, користе се *вијали* у које се сипа мала количина траженог парфема. То су бочице купастог облика са поклопцем, које се користе у лабораторијама. Видимо да се за именовање активно користе деминутиви, јер су ово заиста мала паковања, од око 2 мл:

Nedavno sam dobila **semplić** i mom oduševljenju nije bilo kraja.

Ima li neko Prada paradoxe ostatak u boci ili kako god? Imam **semplić** i trošim ga štedljivo

Dobila **semplić** u Belodoreu, ali koliko vidim nemaju ga.

semplovi na promociji sa promotivnim popustom su obeleženi zvezdicom

S obzirom da su sve probani dekanti i **semplovi** koji ipak nisu "my cup of tea" i koje sigurno neću koristiti, poklanjam sve sa slika ukoliko neko želi da proba.

Uglavnom dopala mi se **probica** parfema gde pise samo orientica.

Ljubitelj parfema ,nasledjena kolekcija **probica** u originalnim pakovanjima,hvala za prijem

⁹ У Прћић и др. 2021 забележена је одредница *семпл* у значењима 'звучни узорак' и 'узорак уопште', а потврђена је и у Оташевић 2022.

Potražujem. Fabrička **probica** ili dekant od 3ml.

Dolaze u **vijalicama** (metkicima) od 2ml.

Na prodaju **vialice** od 1,5ml!

Probica sa sprejerom sam mislio, **viali** ni meni ničemu ne služe.

Лексема *семпл* потпуно се адаптирала, што видимо у изражавању регуларног множинског облика, као и деминутива. И англицизам *вијал* јавља се у деминутивном облику *вијалица*. У једном од примера у загради дат је синоним за вијалицу – *меткић*. Посреди је сличност према изгледу, и у корпусу се јавља неколико примера употребе лексеме *меткић* у овом значењу:

Jednom su iscoreli neki poklon-**metkići** ali parfem koji kupim uvek stiže propisno (bezbedno) upakovan.

Lady imam samo u **metkićima**.

Bio je i sto sa **metkicima**, pa su svi sem parfemima u boci mogli da probaju svasta.

9. Неки произвођачи продају своје парфеме у великим, литарским боцама. Оне се називају *драминг* (од енглеског *drumming*). Насупрот *драмингу* постоје и *минијатуре* – бочице од неколико милилитара које својим изгледом у потпуности опонашају регуларну бочицу, само што су умањене. Иако садрже парфем као и регуларно паковање, често се користе у декоративне сврхе, а неке од њих су права мала уметничка дела:

Ovih dana u ponudi dva Tom Ford bisera iz **dramming** boca

Kao neko ko je dugi niz godina bio ljubitelj i sakupljac **miniјatura** i svega mogucega vezano za **miniјature** i parfeme, nazalost, i sa tugom, odlucujem da ih prodam ipak.

Guerlain novo 5ml **miniјatura**

Jel ima neko ko bi otudjio ovaj parfem? samo da nije **miniјatura**

U kompletu 7 **miniјatura** za 1800 din.

Минијатура није непозната реч у српском језику (према РСАНУ – 'оно што је мањих размера, мање величине, мањег обима од уобичајеног, што је умањено оно што својим особинама показује у извесној мери сличност са оним што је по тим особинама познатије'), али се у нашем корпусу ово значење сужава и конкретизује на умањени парфем.

10. Уколико неко жели да проба само одређену количину парфема и не жели да набави цео, може да купи *декант*. Декант је мања количина парфема, од 5 мл па навише, спакована у *бочицу за декант*, сразмерно мање цене од целе бочице парфема. За разлику од *декантера* у винарству, који представља суд у који се наспе вино да би добило одговарајућу арому након контакта са ваздухом, *декант* у парфимерству је пароним и означава бочицу и садржај бочице у који се издваја парфем из оригиналног пако-

вања. Уколико се декант добија тако што се тражени парфем и његова цена поделе по милилитру (без додатне зараде), овај процес се назива *сплитовање*, *сплит*¹⁰ (такође од енглеског split), *подела*, *поделица* итд. Забележили смо пример да је једна чланица групе *пресплитовала* – превише људи је укључила у поделу парфема, па је морала да набави још једну бочицу:

Juce sam uzela **dekant** od Luka Dusenka prsnula...nismo se nasli
Pre par dana uzeo sam Sauvage Elixir **dekant** od 10ml za probu .
Imala davno **dekant** i sa uživanjem potrošila u svečanim prilikama.
Dekantujem dva najbolja parfema iz Gazdine linije

Dekantujem ispod split cene

Uzimam od 100 po ceni od 140, ali kako je to puno, imajući u vidu nepotrošene zalihe, **splitujem** 50

Splitovala bih The Birth of Venus parfemske kuće Argos.

Da probamo SPLIT sve nas inspirise Gorica da se i mi ukljucimo u **splitovanje**.

Reaktiviram split za Moonlight, jer sam opet **presplitovala**, nisam upisala pola ljudi juče.

Podela broj 1 za danas

Idemo jedna divna **podelica** od Ivan Randelović

11. Да би се испробао мирис, могуће је прснути га на део тела, најчешће надланицу, или на пробни папирџи који се назива *блотер*. Блотери се користе у другим гранама козметичке индустрије, нпр. за испробавање боја шминке. Купац их онда може понети са собом, да би проверио како му се мирис допада и после неког времена, не само у тренутку прскања мириса. Почетни мирис који се осети након прскања назива се *отварање*, и тај мирис се постепено мења. Разлог за то је што се парфем састоје од различитих *мирисних нота*, које се јављају у неколико нивоа: *горњи слој*, *средњи* и *доњи слој*. Оно што на крају преостане од мириса који испробавамо назива се *драјдаун*¹¹ (од енглеског dry down) и то је коначни мирис који остаје на кожи после неколико сати од наношења:

Nikad ne prskam na **bloter**.

Pomirisao sam ga samo na **bloteru** ne i na koži.

Otvaranje je svima dobro poznata alkoholna kupina, blago prošarana ribizlom i pomorandžom, kao u prethodniku, ali izuzetno, izuzetno bogata i pojačana.

Odmah nakon **otvaranja**, javlja se jak miris drveta.

¹⁰ Једна од група из које је сакупљана грађа има назив Splitomania, што је занимљива сложеница коју бисмо могли дефинисати као 'претерана склоност, страст ка сплитовању, сплитовима, лудовање за сплитовањем и сплитовима'.

¹¹ Предлажемо сложеницу према *драјвин* и *дравтру* (исп. Прћић и др. 2021).

Drajdaun su tamjan i stiraks sa blagom slatkoćom koja mene podseća na neki mistični hram.

Za razliku od Enceladea i te slađe verzije rabarbare, koja nakon otvaranja skreće u **Dry down-u** u tu ženstveniju stranu, Nudiflorum ide u suprotnom smeru.

12. Постоји много различитих *мирисних нота* и у зависности од тога које су доминантне у неком мирису парфема могу бити: *свежи, тешки, цветни, цитрусни, пудерастни, гурмански, дрвенасти* итд., чиме се именује доминантни састојак који осећамо. Гурмански парфема јављају се и у универбизованом облику *гурманци*:

FB Absolute Shadow још један **gurmanac** у mojoj колекцији.

Raritet na našim prostorima. Orijentalni **gurmanac** na temu Oud i ruže sa dodatkom začina, kafe i čokolade.

13. Често се у парфемском свету употребљава термин *шип* – посебна мирисна композиција која у основи има храстову маховину, а обично садржи и цитрусне, цветне и дрвенасте ноте (забележили смо и варијанту *шипра*, претпостављамо због лакшег изговора). Уколико су парфема намењени женама они су *женски*, мушкарцима *мушки*, а у последње време је најпопуларнија категорија *унисекс*¹² – парфема које подједнако користе и мушкарци и жене:

Onda treba da probaš Jubilation 25. Izuzetan **šipr** !

Čaj za dvoje je aromatični začinski, a Timbuktu je drveni **šipr**.

Šipra nije **šipra** ako nije zaprljana malo

Da li ste stava da su **šipre** za žene?

bas je **uniseks** i mnogo je dobar

Води се као **унисекс**, а читајући коментаре на Fragrantica стишем утисак да је доста јак

14. Њихов *интензитет* може бити *јак, слаб*, могу имати велику *ауру*. То су све *перформансе* – особине парфема. Тако су нпр. *скин-сцент*¹³ парфема слабијег интензитета, парфема који се осећају близу коже; парфема који наглашавају природни мирис коже корисника. Нису превише интензивни и не стварају велику ауру, имају слабу *пројекцију*. То значи да се мирис не шири од корисника, док *аура* представља општи утисак који парфем ствара око оног ко га носи, начин на који се мирис шири у простору и како га други доживљавају. С тим у вези забележили смо и лексему *силаж* – мирисни траг који остаје иза неког ко има парфем на себи:

¹² Потврђено у Великом речнику страних речи и израза Ивана Клајна и Милана Шипке (К–Ш); Оташевић 2022; Прћић и др. 2021; Васић и др. 2018.

¹³ Предлажемо да ово буде полусложеница.

Pri odabiru najznacajniја mi je **projekcija**, trajnost. Onda na drugom mestu cena i treće mesto sam miris.

Preporuka за letnji parfem да има добру **auru** i trajnost.

Ја сам сад за Black Friday узео Versace eros edt, па ме занима јел је он добар за хладније време и да ли има добру **auru**?

да ли је ово нешто најлепше и неsvakidašnje што сам помirisao? NE. Да ли има nenormalnu **projekciju** i **silaz**? Opet NE.

Jutros u 9 h' dva spreja....i radi kao sat☺**aura**, **silaz**, trajnost.

Svakako treba testirati i u vremenu за које је namenjen (neka jesen), ali оно сто сад могу рећи је **projekcija** првих sat vremena, а **silaz** i trajnost око 9-10 sati (узети u obzir да је управо otvorena boca).

Dior Ambre Nuit један од лепсих **skin scent** parfema.

Noir Extreme postaje **skin scent** vec после sat vremena ali se razvija prelepo

Видимо да је лексема *аура* проширила значење; у РСАНУ је дефинисана као 'светло зрачење око човечјег тела'. Ново значење се проширило и на мирисно зрачење, тј. са визуелне (светло) на олфактивну (мирис) сензацију.

15. У зависности од годишњег доба када би требало да се користе, парфеми могу бити *летњи*, *зимски* и спорадично *пролећни* и *јесењи*, *за топлије време*, *за хладније време*. Осим субјективног осећаја тежине парфема, на ову поделу утичу и хемијске перформансе, па се мирисне ноте боље или лошије развијају на одређеним температурама. Исто важи и за доба дана – могу бити *дневни* и *вечерњи*, а с тим у вези *за канцеларију* или *за излазак*.

16. Парфеми могу бити *носиви* и *неносиви*, на шта такође утичу састав и јачина мириса. Уколико је неки мирис изразито интензиван, жаргонски се назива *убица*. Код парфема постоји и синестезијски моменат када неки парфем доживљавамо као *сладак* или *кисео*, чак и *горак*. За *гурманске* парфеме дешава се да буду описани и као *јестиви*, јер оне ко их испробава миришу на храну, најчешће слаткише.

17. Од састојака који се јављају у корпусу навешћемо неколико, нпр. *уд* (*оуд*) или *агар*, који представља популарну супстанцу у парфемском свету а која се због реткости и цене раније није употребљавала, те одатле и потреба за новим називом данас. У питању је посебна смола коју производи поједино дрвеће у Индији и Кини, када га нападну гљивице. Други састојак који је такође популаран јесте *амбергрис* или *сива амбра*, настао од смесе коју поврати кит уљешура. Споменућемо и називе неких биљака и зачина, који нису уобичајени и познати, као што су *ветивер*, *вербена*, *нероли*, *бергамот*, *личи*, *естрагон*, *иланг иланг*, *тонка*, *гвајак*, *елеми*. Такође,

међу састојцима је популарна и смола *бензоин*. Сви ови састојци могу се пронаћи у опису мирисних нота, често и на паковањима парфема. Међутим, ови називи, иако неубичајени, могу се пронаћи у описним речницима српског језика (нпр. *амбра*, *амбер-дрво*, *вербена*, *пачули* итд.). Нисмо потврдили одреднице *агар*, *ветивер* и *иланг-иланг*, иако се ова последњу јавља у Поморској енциклопедији у нетранскрибованом облику *ylang-ylang* (Енц. Пом. 5, 62).

18. Код парфема је најважнија сензација коју имамо мирис. Међутим, када се описује течност парфема често се употребљавају паралеле са вином, па се тако говори и о боји парфема, да ли је одлежао, да ли је мирис *мацерирао*¹⁴. У вези са овим термином, постоји разлика у односу на вино – у парфемском свету *мацерација* је процес сазревања парфема када кисеоник уђе у бочицу након прскања, те помаже да мирис буде интензивнији и дуготрајнији. Чак се препоручује да бочица остане отворена, како би кисеоник лакше ушао кроз спрејер:

Sazrevanje parfema, **maceracija**, Potrosi 5 ml, I ostavi ga sa strane, ojacace kao taj dekant za par meseci

Parfem je prelep ali je i sazreo(**macerirao**)u međuvremenu....uživaj

Parfem je u koncentraciji Extrait de Parfum a ima neko ne baš 100% pouzdano pravilo da što je veća koncentracije **maceracija** više znači (i što su prirodniji i kvalitetniji sastojci)

Koja su vaša iskustva sa procesom **maceracije** (sazrevanja) u parfemima?

19. Уколико један парфем има своје различите варијанте тако да задржи име, изглед бочице и већину састојака, али са незнатним променама, такав парфем се назива *фланкер*¹⁵. Већина парфемских кућа издаје сезонске фланкере, или пак издања поводом неких јубилеја и сл.:

Najnoviji i najnosiviji **flanker** iz serije Ombre Leather

Niti volim gurmanske parfeme, slatkiše ni uopste ovu liniju ili kuću, ali ovaj **flanker** me je kupio odmah.

Italian zest u poredjenju s nekim **flankerima**, koje sam imala blago naginje ka gurmanskim.

¹⁴ У РСАНУ постоје одреднице *мацерација* и *мацерирати* (из терминологије технологије) у значењу 'растварање чврсте материје (биљног или животињског порекла) дужим деловањем неке течности (воде, алкохола, етра и др.) на обичној температури ради омекшавања или екстракције одређених супстанција; растварање, растапање уопште', односно 'подврћи, подвргавати мацерацији, растворити, растварати, раскиселити, раскисељавати'.

¹⁵ У К–Ш постоји одредница *фланкер*, али са значењем 'војник који узнемирава непријатеље, који напада с бока'.

20. Иако и парфеми имају рок трајања, чест је случај да колекционари имају у својим колекцијама парфеме старе више десетина година. Овакви парфеми се називају *винтиџ*¹⁶. Уколико су изузетно ретки, назваће се *раритетима*¹⁷. Парфемске куће са дугом традицијом имају парфеме који се производе и више од сто година, али су данашње варијанте другачије од оних првих јер су парфеми *реформулисани*. Ово се дешава из бројних разлога – промењен начин израде, недостатак оригиналних састојака, забрана коришћења неких састојака као последица промене козметичких и правних регулатива и сл.:

Sve je okej, **vintage** verzija, **raritet**, imala sam je
Продајем **винтиџ** Курос
Jedan kapitalac, **raritet**, doduse bez masnice, ostatak od 100, dvanaest crvenih

Da se zna, jednom za svagda: Ganymede nije **reformulisan**.
Da li je **reformulisan** nishane hacivat kao sto neki pisu po forumima ili je jos uvek beastmode?

DOKAZ da ne mora svaka **reformulacija** da bude loša. Amouage Reflection Man je sjajan primer.

Divan zauvek, jesu ga **reformulisali** malo, ali preživeo je.

21. За већину парфема могу се пронаћи рецензије корисника на интернету. Често се на основу таквих рецензија дешава да купимо парфем на слепо, без испробавања, па се таква куповина назива *блајнд-бај*. На основу корпуса видимо да се такве куповине обично заврше даљом препродајом:

Rasprodaja **blajndbajeva**, pa ako nekom nesto treba
Šta vi kažete, vredi li ovaj parfem **blajnd-baja**, kakav je?

И ова реч би требало да се пише као полусложеница, *блајнд-бај* као блајнд-дејт, куповина на слепо према састанак на слепо (исп. Прћић и др. 2021: s. v. *blajnd-dejt*).

22. Када купујемо парфем желимо да купимо и имамо оригиналан парфем, *оригинал*. Међутим, на тржишту постоји велики број *копија* које се често називају *фејк*¹⁸. Ови називи јављају се код свих производа који имају бренд односно марку, не само у вези са парфемима. У парфемском свету постоје и *клонови* – парфеми који су инспирисани неким познатим, популарним парфемом, али имају своје име и наликују, некада врло ве-

¹⁶ Одредница потврђена у Прћић и др. 2021. у значењу 'који има висок и препознатљив квалитет, нарочито карактеристичан за прошла времена; класичан; старински'.

¹⁷ Постојећа реч у описним речницима; у парфемском дискурсу значење је сужено на парфеме.

¹⁸ Лексема која је већ ушла у српски језик и може се третирати као неологизам-позајмљеница (Драгићевић 2020: 110).

што, на парфем који опонашају. Некада се говори и о *замени* за неки парфем, рекли бисмо о дупликату, који се назива и *дјуп*:

Има ли неки добар **клон** Dior Homme Intense? Дајте предлоге.

Клон Диор Фахренхеит, по оценама корисника на фрагрантици одличан **клон** тог парфема, подсећа ме на мирис мог оца док је био млад 90их година.

Uspeh da nabavim 20ml ali bih zelela znati koji se parfem pokazao kao najbolji **клон**?

Највернији Hypnotic Poison **dupe**, стварно је идентичан originalu, можете видети i reviews на Fragnatici, али некако уопште се не слаже с мојом нјушком

Pozdrav стручњаци, да ли уопште постоји и, ако постоји, може ли се знати **дјуп** за TT Rosso Pompei?

Chatler (isproban) **дјуп** за br540 али има нешто своје и лепше, дуготрајан.

23. На крају ћемо издвојити назив за креатора парфема, особу која ствара и развија парфеме – *нос*. Занимљив је механизам којим је добијено ово ново значење. Није необично да се делом тела именује особа – лице, мозак (паметна, способна особа, главна личност која руководи, управља нечим), (десна) рука, око. У овом случају се значење са носа као дела тела у коме се налази чуло мириса преноси на особу којој је занимање везано управо за чуло мириса – да ствара парфеме. Постоји и фразеологизам имати нос, имати њух – имати способност, моћ уочавања, откривања (нечега) обично на основу интуиције, предосећања и сл. Међутим, у нашем случају, у именовању креатора парфема нема померања значења, они имају нос, али да развију нове мирисе:

Dovoljno je reci da je Bertrand Duchaufour **нос** iza ove kreacije.

24. Закључићемо да су се групе на друштвеној мрежи Фејсбук показале као добар извор за проучавање нових речи из области парфимерства. На основу прикупљене и анализиране грађе уочили смо да лексику парфимерства углавном чине позајмљенице из енглеског и француског језика, као и домаће речи које су развиле нова значења. Неке лексеме су преузете из других терминологија (моде, уметности, винарства итд.). Позајмљенице нису у потпуности адаптиране, често се наводе у оригиналу, а за оне које су адаптиране поставља се питање правописних решења. Већина забележених лексема ограничена је само на парфемски дискурс и не би могла да се употребљава у свакодневном језику. Постојећи речници их углавном не бележе, као ни нова значења постојећих речи због којих их посматрамо као семантичке неологизме.

ИЗВОРИ

<https://www.facebook.com/groups/595539307644914/>
<https://www.facebook.com/groups/273772105588800/>
<https://www.facebook.com/groups/303333811495015/>
<https://www.facebook.com/groups/423407076640941/>

ЛИТЕРАТУРА

- Драгићевић, Рајна 2020. О неологизмима у српском језику из угла припреме корпуса за израду вишетомног Речника савременог српског језика Матице српске. *Јужнословенски филолог* 76/1, 107–121.
- Настановић, Драгана 2009: О неким аспектима адаптације англицизама из области моде у српском језику. У: (ур. Милош Ковачевић и др.) *Савремена проучавања језика и књижевности* I/1, 205–212.
- Милосављевић-Тодоровић, Марија, Спасојевић, Марина 2012. О особености огласа на интернет сајтовима намењеним оглашавању. У: (ур. Милош Ковачевић и др.) *Савремена проучавања језика и књижевности* III/1, 2012, 249–255.
- Тиртова, Галина 2017. О неким аспектима адаптације англицизама у српском језику. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 46/1, 283–288.
- Dima, Gabriela 2017. Terminology and Translation. The Lexical Field of Perfumes. *Translation Studies: Retrospective and Prospective Views* 24, 46–49. [<https://www.cceol.com/search/article-detail?id=1073872>] приступљено 25. 11. 2024.

ЛЕКСИКОГРАФСКИ ИЗВОРИ

- Васић и др. 2018: Vasić, Vera, Prčić, Tvrtko, Nejgebauer, Gordana. *Do you speak anglosrpski? Recnik novijih anglicizama*. Novi Sad: Filozofski fakultet. [<https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2018/978-86-6065-451-1>] приступљено 25.11.2024.
- Енц. Пом. 5: *Pomorska enciklopedija*, V, Zagreb: Leksikografski zavod FNRJ, 1958.
- К–Ш: Клајн, Иван, Шипка, Милан. *Велики речник страних речи и израза*, Нови Сад: Прометеј, 2008.
- Оташевић и др. 2022: Оташевић, Ђорђе, Николић, Марина, Ђорђевић, Весна. *Речник нових речи у српском језику*. Београд: Институт за српски језик САНУ. [<https://javnidiskurs.rs/wp-content/uploads/2024/04/RNRUSJ-1.pdf>] приступљено 25.11.2024.

- Оташевић и др. 2023: Оташевић, Ђорђе, Николић, Марина, Ђорђевић, Весна. *Речник нових речи у српском језику*. Београд: Институт за српски језик САНУ. [<https://javnidiskurs.rs/wp-content/uploads/2024/07/RNRUSJ-2-12.-7.-2024.pdf>] приступљено 25.11.2024.
- Оташевић 2022. Оташевић, Ђорђе. *Глосар новијих речи*. Београд: Алма
- Оташевић 2024а: *Речник нових речи 1*. Београд: Алма.
- Оташевић 2024б: *Речник нових речи 2*. Београд: Алма.
- Прћић и др. 2021: Prčić, Tvrtko, Dražić, Jasmina, Milić, Mira. *Srpski rečnik novijih anglicizama*. Novi Sad: Filozofski fakultet. [<https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sites/default/files/db/books/978-86-6065-636-2.pdf>] приступљено 25.11.2024.
- РСАНУ: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика Српске академије наука и уметности*, I–, Београд 1959–.
- РСЈ: *Речник српскога језика*, Нови Сад: Матица српска, 2007.

Bojana N. Tomić

Institute for the Serbian Language of the Serbian Academy of Sciences and Arts,
Belgrade

NEW WORDS IN SLAVIC LANGUAGES ON SOCIAL MEDIA – PERFUME GLOSSARY

Summary

This paper examines perfume-related terms collected from several Facebook groups dedicated to fragrance appreciation. Most of these terms are loanwords, and their usage is limited to the analyzed discourse, meaning they are unlikely to be used in everyday speech. Many of these terms are not fully adapted. For words that already exist in the language, we observe new meanings in our corpus.

Key words: perfumes, loanwords, adaptation of loanwords, neologisms, neosemy, social media language